

2 अध्ययनं कृत्वा विद्यालयान्
सीबीएसई बोर्डं कर्तुं
सर्वकारः विचारयिष्यति-
मुख्यमंत्री सुक्खुः

3 हिमाचलस्य जनजातीयक्षेत्रस्य
इरीनाठाकुर आस्ट्रेलियादेशे
भारतस्य उप-उच्चायुक्ता अभवत्

4 मार्गेषु जीवनसुरक्षार्थं
रामनगरमहाविद्यालये
प्रशिक्षणकार्यशालायाः
आयोजनम्

प्रधानमन्त्रिणा नरेन्द्रमोदिना मणिपुरे निवसन्तः जनाः बालकानां सुरक्षित-भविष्यार्थं शान्ति-मार्गे चलनाय अभ्यर्थिताः

हिमसंस्कृतवार्ताः - प्रधानमन्त्रिणा नरेन्द्रमोदिना मणिपुर-प्रदेशीय-युवजनाः अभ्यर्थिताः यत् ते शान्त्या - प्रगति-कल्याण-पथि अग्रे सरेयुः। श्रीमोदिना मणिपुरे चूडाचांदपुर-जनपदे जनसभा अपि संबोधिता। तत्र श्रीमोदिना त्रिशदुत्तर-सप्त-सहस्राधिक-कोटि रुप्याकत्मिकानां चतुर्दश-विविध-विकास-परियोजनानाम् आधारशिला अपि स्थापिता। श्रीमोदी मणिपुरे एकदिवसीया यात्रारतो वर्तते। प्रधानमन्त्रिणा मणिपुरे विकासाय शान्तिः सर्वोपरि वर्तते इत्यपि भणितम्। सर्वैः संघटनैः आग्रहः कृतः यत् बालकानां सुरक्षित-भविष्यार्थं शान्ति-पथि चलनस्य महती आवश्यकता वर्तते। एतासु विकास-परियोजनासु मणिपुर-नागर-मार्गाः, सौविध्य परियोजनाः, पञ्च-राष्ट्रिय-राजमार्गीय-परियोजनाः, मणिपुर-संचरनात्मक-विकास-परियोजनाः, महिला-आवासीय-भवनानि, बहवश्च अन्य-परियोजनाः समाविष्टाः सन्ति।

प्रधानमन्त्री मिजोरम- यात्रा
प्रधानमन्त्रिणा नरेन्द्रमोदिना मिजोरम-
आइजोल इत्यनयोः बैरबी-सैरांग-नूतन-
रेलमार्गं समेत्य नव-सहस्र-कोट्यधिक
रुप्यकत्मिकाः विकास परियोजनाः शुभारम्भिताः

हिमसंस्कृतवार्ताः - प्रधानमन्त्रिणा नरेन्द्रमोदिना मिजोरम-प्रदेशे आइजोल-राजधान्यां वर्चुअल-माध्यमेन रेल-मार्गं समेत्य नव-सहस्राधिक-कोट्यधिक बहवः विकासपरियोजनाः शुभारम्भिताः। एताः परियोजनाः विविध-क्षेत्रेभ्यः सम्पृक्ताः सन्ति, यथा- रेलमार्ग, ऊर्जा, क्रीडा इत्यादयः। श्रीमोदिना अष्ट-सहस्र-कोट्यधिक रुप्यकत्मिका बैरबी सैरांग-नूतन-रेल-मार्गः उद्घाटितः। एषः मार्गः मिजोरमस्य राजधानीं प्रथम-वारं भारतीय रेल-नेटवर्क-इत्यनेन साकं योजयिष्यति। अवसरेऽस्मिन् प्रधानमन्त्रिणा प्रतिपादितं यत् भारत-देशः विश्वस्य सर्वाधिका द्रुतगामी अर्थव्यवस्था विद्यते। पूर्वोत्तर-देशस्य विकासस्य वाहको विद्यते। तेन एतदपि भणितं यत् प्रशासनं एक्ट-ईस्ट-नीतिः पूर्वोत्तर-आर्थिक-वीथ्यां एकां प्रमुख-भूमिकां निभालयति। श्रीमोदिना अवसरेऽस्मिन् प्रोक्तं यत् भविष्ये जीएसटी-इति-परिष्कारः बहूनां पारिवारिक-जनानां कृते लाभदायकः भविष्यति। अवसरेऽस्मिन् रेलमन्त्रिणा अश्विनी वैष्णवेन उक्तं यत् बैरबी-सैरांग-नूतन-रेलमार्गः पञ्चाशत् सेतूनां निर्माणं समाप्तान्-युतं कार्यम् अवर्तत। इतः प्राक् प्रधानमन्त्रिणा मोदिना नूतन-त्रि-एक्सप्रेस रेलयानानि शुभारम्भितानि। एतेषु सैरांग-दिल्ली-राजधानी एक्सप्रेस, सैरांग गुवाहाटी-एक्सप्रेस, सैरांग-कोलकाता एक्सप्रेस समाविष्टाः सन्ति।

सुशीला कार्की नेपालस्य प्रथमा महिला प्रधानमन्त्री निर्वाचिता

हिमसंस्कृतवार्ताः - सुशीला कार्की नेपालस्य प्रधानमन्त्री निर्वाचिता। भारतेन नेपालदेशे सुशीला कार्की इत्यस्याः नेतृत्वे सुगठितस्य अन्तरिम-सर्वकारस्य स्वागतं विहितम्। प्रधानमन्त्रिणा नरेन्द्रमोदिना एकस्मिन् सोशल मीडियासन्देशे सुशीला-कार्की इत्यस्ये अन्तरिम-सर्वकारस्य प्रधानमन्त्रीत्वेन पदभार ग्रहणाय स्वीयाः शुभेच्छाः प्रकटिताः। अत्रान्तरे नेपालस्य राष्ट्रपतिः रामचन्द्र पौडेलः अन्तरिम प्रधानमन्त्रिणः प्रार्थनामङ्गीकृत्य प्रतिनिधि-सभाञ्च प्रभज्य अग्रिम वर्षस्य मार्चमासस्य पञ्चम-दिनाङ्के नव-संसदीय निर्वाचनानां घोषणाम् अकरोत्।

सुभाषितम्

आकाशे तारकासङ्घः,
जलधौ रत्नानि बहूनि।
किम् अद्भुतं जगत्स्यस्मिन्,
यत्र विष्णोः सृष्टिरियम्॥

आकाश में अनगिनत तारे और
समुद्र में अनमोल रत्न! इस दुनिया
में क्या-क्या अद्भुत नहीं है, जो
भगवान् विष्णु ने रचा है।

प्रतिदिनं नवीनतमं
हिमसंस्कृतवार्ताः
दैनिकवार्तापत्रे प्राप्यर्थं
7876636263
Whatsapp संख्या मध्ये
नमो नमः लिखन्तु

To get the latest
himsanskritvartah
Daily Sanskrit Newspaper
every day, write Hello on
7876636263 Whatsapp

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः
दैनिकपत्रे व्याकरणात्मक-
अशुद्धिनां कृते सम्बद्धाः
पत्रकाराः लेखकाश्च
उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः
हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्
जसवं कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे
कस्बा कोटला, जिला कोण्डा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केतः - १७७१११

रुसदेशे कामचटका-
क्षेत्रे सप्तदशमलव
चतुः तीव्रतायुतः
भूकम्पः अनुभूतः

हिमसंस्कृतवार्ताः - रुस देशे कामचटका-क्षेत्रे पूर्वीय तट-पार्श्वे भूकम्पः अनुभूतः रिक्टर-मापिकायां भूकम्पस्य तीव्रता सप्त-दशमलव चतुर्मितः आकलितः। भूकम्पानन्तरं, कामचटकायाः क्षेत्रे निवसितेभ्यः जनेभ्यः तत्रत्य स्थानीय-अधिकारिभिः सुनामी-झञ्झावातस्य संचेतना अपि प्रसारिता।

अध्ययनं कृत्वैव विद्यालयान् सीबीएसई बोर्ड कर्तुं सर्वकारः विचारयिष्यति- मुख्यमंत्री सुक्खुः

एतादृशे सति राज्ये बोर्डस्य परिवर्तनेन बहु लाभः न भविष्यति। अस्मिन् विषये मुख्यमन्त्री महासंघाय आश्वासनं दत्तवान् यत् प्रथमं विषयस्य अध्ययनं भविष्यति। तदनन्तरं तस्य विचारः भविष्यति। सुनीलशर्मा आशां प्रकटितवान् यत् सर्वकारः अस्य निर्णयस्य पुनर्विचारं करिष्यति। परन्तु अस्मिन् काले सर्वकारेण २२९ विद्यालयाः अधिसूचिताः, येषु सीबीएसई बोर्डस्य आरम्भः करणीयः अस्ति। अस्य विषये शिक्षाविभागेन मार्गचित्रमपि निर्मितम् अस्ति। आगामिसत्रात् एतेषु विद्यालयेषु सीबीएसई बोर्डस्य आरम्भस्य योजना सर्वकारेण कृता अस्ति।

सर्वकारः समितिं निर्मातुम् शक्नोति

यदि स्रोतसः विश्वासः करणीयः तर्हि अधुना सर्वकारः अस्मिन् विषये समितिं निर्मातुम् अर्हति, या विषयस्य अध्ययनं करिष्यति। विभागस्य शीर्षाधिकारिणः अतिरिक्तं शिक्षाविदः अपि तस्मिन् समाविष्टाः भवितुम् अर्हन्ति। अस्मिन् काले दृष्टव्यं यत् सर्वकारीयविद्यालयेषु सीबीएसई-मण्डलस्य भवितुं निर्णयः कियत् प्रभावी सिद्धः भवितुम् अर्हति। समितिः तस्य लाभान्योः मूल्याङ्कनं करिष्यति। येषु राज्येषु एषा योजना असफलतां प्राप्तवती तेभ्यः अपि प्रतिक्रियाः ग्रहीतुं शक्यन्ते।

शिक्षकसङ्कटनेभ्यः अपि मतं ग्रहीतव्यम्

अपरपक्षे शिक्षकसङ्कटनानि अपि सर्वकारेण आग्रहं कृतवन्तः यत् अस्मिन् विषये तेभ्यः परामर्शः गृह्णीयात्, अस्मिन् विषये अन्येभ्यः हितधारकेभ्यः अपि सर्वकारः मतं ग्रहीतुं शक्नोति।

हिमसंस्कृतवार्ता:- शिमला। राज्यस्य सर्वकारीयविद्यालयान् सीबीएसई बोर्डं सम्बद्धतायाः पूर्वं सर्वकारः अस्य विषयस्य अध्ययनं करिष्यति। तदनन्तरमेव तस्य विचारः भविष्यति। मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः हिमाचलप्रदेश-विद्यालय-शिक्षामण्डलस्य कर्मचारीसङ्घं प्रति एतादृशम् आश्वासनं दत्तवान्। अस्मिन् विषये शनिवासरे अध्यक्षस्य सुनीलशर्मा इत्यस्य नेतृत्वे कर्मचारीसङ्घस्य प्रतिनिधिमण्डलं सचिवालये मुख्यमन्त्रिणा सुखविन्दरसिंहसुक्खुना सह मिलितवान्। एतस्मिन् समये कर्मचारिणः मुख्यमन्त्रिणम् अवदन् यत् यदा पुस्तकानि समानानि सन्ति तदा पाठ्यक्रमः समानः अस्ति, तर्हि बोर्डस्य परिवर्तनस्य का आवश्यकता अस्ति। सम्प्रति केवलं एनसीईआरटी पुस्तकानि एव सर्वकारीयविद्यालयेषु पाठ्यन्ते तथा च सीबीएसई बोर्डः अपि तानि एव पुस्तकानि पाठयति।

'गृहशून्यपीडितेभ्यः केन्द्रात् सर्वसम्भवं समर्थनं प्रदास्यते'- केन्द्रीयमन्त्री शान्तनुठाकुरः

हिमसंस्कृतवार्ता:- कुल्लूः। बन्दरगाह- नौकायान- जलमार्गराज्यमन्त्री शान्तनुठाकुरः शनिवासरे बङ्गारविधानसभाक्षेत्रस्य अन्तर्गतगुशनी, तीर्थन उपत्यका, सैजक्षेत्रस्य च भ्रमणं कृतवान्। एतस्मिन् समये तीर्थन-उपत्यकायाः आपदः क्षतिं दृष्ट्वा मन्त्री स्तब्धः अभवत्। एका महिला अवदत् यत् अस्माकं जीवनसञ्चयः समाप्तः, अधुना वयं निराश्रयाः। हिमाचलप्रदेशस्य कुल्लूमण्डले अस्याः आपदः कारणात् अत्रत्याः जनाः गम्भीराः क्षतिग्रस्ताः सन्ति। बहवः कुटुम्बाः निराश्रयाः अभवन्, केचन प्राणान् अपि त्यक्तवन्तः। अत्र भूमिमग्नतायाः कारणेन सम्पूर्णः ग्रामः नष्टः अस्ति। आपदा एतावत् विनाशं कृतवती यत् प्रेक्षकाः अपि स्तब्धाः अभवन्। अस्मिन् काले सः जनैः सह वार्तालापं कृत्वा तेषां आग्रहान् केन्द्रसर्वकाराय प्रसारयितुं आश्वासनं दत्तवान्। राज्यमन्त्री उक्तवान् यत् अहं बङ्गार-विधानसभां गत्वा प्राकृतिकविपदः प्रभावितेषु क्षेत्रेषु क्षतिं मूल्याङ्कितवान्। एतस्मिन् समये आपदापीडितानां समस्याः अपि मया श्रुताः। सः अवदत् यत् जलप्लावनेन हिमाचलस्य दुर्गतिः अभवत्। अस्मिन् कठिने काले हिमाचलप्रदेशस्य जनानां धैर्यं प्रेरणादायकम् अस्ति। प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी इत्यस्य मार्गदर्शनेन वयं यथाशीघ्रं सामान्यतां पुनः स्थापयितुं प्रतिबद्धाः स्मः। सः अवदत् यत् २० जूनतः १२ सितम्बर पर्यन्तं ३८६ जनानां प्राणाः गताः। ४५१ जनाः घातिताः सन्ति। अद्यापि ४१ जनाः अदृश्याः सन्ति। अस्मिन् काले मार्गदुर्घटनासु १६८ जनाः मृताः। राज्ये ५३८ वज्रचूर्णगृहाणि ८३४ मृत्तिकागृहाणि च पूर्णतया क्षतिग्रस्तानि सन्ति। १८७८ बज्रचूर्णगृहाणां ४००५ मृत्तिकागृहाणां च आंशिकरूपेण क्षतिः अभवत्। हिमाचलप्रदेशस्य कृते एषा महती हानिः यस्याः क्षतिपूर्तिः कदापि न कर्तुं शक्यते। कतिपयदिनानि पूर्वं प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी हिमाचलप्रदेशम् आगत्य हिमाचलप्रदेशस्य आपदापीडितपरिवारैः सह अपि मिलितवान्। प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी जनदुःखं जानाति अवगच्छति च। तदनन्तरं तत्क्षणमेव प्रधानमन्त्रिणा हिमाचलप्रदेशाय १५०० कोटिरूप्यकाणां आश्रयं दत्त्वा राज्यसर्वकाराय केन्द्रसर्वकाराय च समुचितदेशः अपि निर्गताः। सः अवदत् यत् प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी इत्यस्य नेतृत्वे केन्द्रसर्वकारेण ११ वर्षेषु एसडीआरएफनिधिरूपेण ३१९०.३१ कोटिरूप्यकाणां राशिः दत्ता यदा काङ्ग्रेससर्वकारस्य १० वर्षेषु १४७.४०८ कोटिरूप्यकाणि दत्तानि। मोदीसर्वकारेण एनडीआरएफ-निधिरूपेण हिमाचलाय २६८४.८८ कोटिरूप्यकाणि दत्तानि यदा काङ्ग्रेससर्वकारस्य १० वर्षेषु ५५३.२८५ कोटिरूप्यकाणि दत्तानि।

पर्यावरणसंरक्षणेन सह भवति हिमाचलस्य विकासः, केरलनगरीयसम्मेलने कोच्चिनगरे मन्त्री विक्रमादित्यसिंहः अवदत्

हिमसंस्कृतवार्ता:- शिमला।

शुक्रवासरे केरलनगरीयसम्मेलने कोच्चि-समारोहे लोकनिर्माण-नगरविकासमन्त्री विक्रमादित्यसिंहः भागं गृहीतवान्। अस्मिन्नवसरे केन्द्रीय-आवास एवं नगर विकास-मन्त्री मनोहरलालखट्टरः तथा केरलस्य मुख्यमंत्री पिणराई विजयनः अपि उपस्थित आसीत्। अस्मिन्नवसरे सः नगरविकाससम्बद्धेषु महत्त्वपूर्णविषयेषु चर्चां कृतवान्। अस्मिन् कालखण्डे लोकनिर्माणमन्त्री 'श्वस्तनपर्वताः' इति दृष्टेः अन्तर्गतं जलवायुसंवेदनशीलनगरविकासस्य व्यापकयोजनां प्रस्तुत्य उक्तवान् यत् हिमाचलप्रदेशेन नगरीकरणस्य तीव्रगतिं जलवायुपरिवर्तनस्य चह्वाहं मनसि कृत्वा विकासस्य संरक्षणस्य च सन्तुलनं कर्तुं संकल्पः कृतः। सः अवदत् यत् विगतशतवर्षेषु औसततापमानस्य १.६ डिग्री सेल्सियसवृद्ध्या, २०२३, २०२५ वर्षेषु अत्यधिकवृष्टिः इत्यादीनां आपदां कारणेन जलवायुः अनुकूलता अतीव आवश्यकी इति स्पष्टं जातम्। विक्रमादित्यसिंहः अवदत् यत् राज्येन ५००० कोटिरूप्यकाणां हिमाचल-हरितविकासनिधिः, कार्बनऋणात् वार्षिकं आयं, पर्यटनाधारितं आधारभूतसंरचनाबन्धनम् इत्यादः

नवीनयोजनाः प्रारब्धाः।

नवीकरणीय-ऊर्जायां २४०० मेगावाट विद्युतोत्पादनम्

विक्रमादित्यसिंहः अवदत् यत् नवीकरणीय ऊर्जायां २४०० मेगावाट क्षमतां स्थापयित्वा हिमाचले शतप्रतिशतम् नवीकरणीयविद्युत् उत्पादनं कृत्वा प्रथमं राज्यं जातम्। सः अवदत् यत् राज्यस्य उपक्रमाः यथा डिजिटलप्रौद्योगिक्या सह स्मार्टसिटीप्रबन्धनम्, अपशिष्टपुनःप्रयोगः, विद्युत्सार्वजनिकपरिवहनं, तन्त्रीकारसदृशं च नगरजीवनं अधिकं सुरक्षितं पर्यावरणसौहार्दं च कृतवान्। राज्यसर्वकारः मन्दिराणां, वनानां, पारम्परिकशिल्पानां च संरक्षणं कुर्वन् राज्यस्य समृद्धसंस्कृतेः परिचयं निर्वाहयितुं प्रयतते। लोकनिर्माणमन्त्री उक्तवान् यत् राज्यसर्वकारस्य लक्ष्यं हिमाचले २०४० तमे वर्षपर्यन्तं जलवायुसकारात्मकं राज्यं करणीयं येन २०४७ वर्षपर्यन्तं विश्वस्य अग्रणीपर्वतविकासप्रतिरूपं कर्तुं शक्यते। सः अवदत् यत् हिमालयः अस्मान् धैर्यं सन्तुलनं च शिक्षयति।

हिमाचलस्य जनजातीयक्षेत्रस्य इरीनाठाकुर आस्ट्रेलियादेशे भारतस्य उप-उच्चायुक्ता अभवत्

हिमसंस्कृतवार्ता:-

कार्यालयीयः

प्रतिनिधिः। आईएफएस- अधिकारी इरीनाठाकुर आस्ट्रेलियादेशे भारतस्य उप-उच्चायुक्तत्वेन नियुक्ता अस्ति। सा केनबरास्थिते भारतीय-उच्चायोगे एतत् दायित्वं स्वीकृत्या। इरीना २०१२ तमे वर्षे सिविलसेवापरीक्षायां उत्तीर्णा भारतीयविदेशसेवायां प्रवेशं प्राप्तवती।

२०१२ तमे वर्षे इरीना सिविलसेवापरीक्षायां उत्तीर्णा भूत्वा IFS अधिकारी अभवत्।

सा श्रीलङ्कादेशे

प्रथमसचिवत्वेन कार्यमकरोत्

सा विदेशमन्त्रालये अनेकेषु महत्वपूर्णेषु पदेषु कार्यं कृतवती अस्ति। श्रीलङ्कादेशस्य कोलम्बोनगरे भारतीय-उच्चायोगे प्रथमसचिवरूपेण सा द्वयोः देशयोः सम्बन्धं सुदृढं कृतवती।

विदेशनीतिनिर्माणे विशेषानुभवः-

इरीनायाः विदेशनीतिनिर्माणे, कूटनीतिकसम्बन्धे, पासपोर्ट, वीजासेवासु च विशेषानुभवः अस्ति। सीमाक्षेत्रे लघुग्रामात् बहिः आगत्य वैश्विकस्तरस्य भारतस्य प्रतिनिधित्वं आगामिनां सन्ततीनां कृते प्रेरणास्रोतः भविष्यति।

विधायिका अनुराधा अकथयत्,

जनजातीयजनपदस्य गौरवं वर्धितम्

लाहौल-स्पीतिक्षेत्रस्य विधायिका अनुराधा राणा उक्तवती यत् एतत् मण्डलस्य कृते गौरवस्य विषयः अस्ति। एतया नियुक्त्या जनजातीयजनपदस्य गौरवं वर्धितम्।

जनजातीयक्षेत्रस्य महिलाधिकारिण्या

गौरवं वर्धितम्- रविठाकुरः

पूर्वविधायकः रविठाकुरः अवदत् यत् पूर्वमपि लाहौलस्य पुत्रीभिः इतिहासः निर्मितः, परन्तु लाहौलस्य शान्शाग्रामस्य पुत्री इरीना इत्यस्याः एषा नियुक्तिः अपि भारतसर्वकारस्य महिलासशक्तिकरणस्य प्रति प्रतिबद्धतां प्रदर्शयति। जनजातीयक्षेत्रात् आगच्छन्ती महिला अधिकारी एतादृशं महत्वपूर्णं दायित्वं प्राप्य युनां सन्ततीनां कृते प्रेरणादायकं भवति।

“तुझमें रब दिखता है”

- कुणाल पाण्डेयः, मोतिहारी

त्वयि मे देवः दृश्यते, हृदि मे भक्तिर्जायते।
त्वयि मे देवः दृश्यते, हृदि मे भक्तिर्जायते॥

यदा त्वया सह हसामि, शिवानुभवो मम जायते।
यदा त्वया सह रोदिमि, सुखं करुणं च संलपते॥
त्वयि मे देवः दृश्यते, हृदि मे भक्तिर्जायते॥
त्वमेव प्राणाः, त्वमेव ध्येयः, त्वमेव जीवन-शक्तिः।
त्वमेव साध्यः, त्वमेव भावः, त्वमेव सर्वं मम॥

त्वयि मे देवः दृश्यते, हृदि मे भक्तिर्जायते।
त्वयि मे देवः दृश्यते, हृदि मे भक्तिर्जायते॥

अस्माकम् ऋषि परम्परा

-डॉ. परशुराम तिवारी

ऋषिः वैदिकसंस्कृतभाषायाः शब्दः, अस्य शब्दस्य प्रयोगः वैदिकपरम्परायां ज्ञानं ददाति। ऋषि-शब्दस्य व्युत्पत्तिः “ऋष् गतौ” इति धातोः जाता। यस्य अर्थः दर्शनं भवति। “ऋषति प्राप्नोति सर्वान् मन्त्रान्, ज्ञानेन पश्यति संसारपारं वा।” “ऋषु + इगुपधात् कित्” इति उणादिसूत्रेण इन्” इति व्युत्पत्तिः वायुपुराणे, मत्स्यपुराणे, ब्रह्माण्डपुराणे च निर्दिष्टा। व्युत्पत्तिः - “गत्यर्थदृष्टेर्धातोर्नाम निवृत्तिरादितः। यस्मादेव स्वयंभूतस्तस्माच्चाप्युषिता स्मृताः॥” वायुपुराणे ऋषि-शब्दस्यानेक अर्थाः निर्दिष्टाः- “ऋषित्वेव गतौ धातुः श्रुतौ सत्ये तपस्यथा। एतत्संनियतस्तस्मिन् ब्रह्मणा स ऋषिः स्मृतः॥” ऋष् धातोः चत्वारः अर्थाः भवन्ति- गति, श्रुति, सत्यं, तपः च। ब्रह्मणा यस्मिन् एतानि चत्वारि नियोज्यन्ते, स एव ऋषिः स्मृतः। “ऋषिः तु मन्त्रद्वारः न तु कर्तारः” इत्यत्र मन्त्राः ऋषिभिः दृष्टाः, न तु रचिताः। यास्काचार्यस्य निरुक्तिः- “ऋषिर्दर्शनान्।” तस्मात् व्युत्पत्तिर्भ्य अर्थः दृश्यकर्ता, तत्त्वस्य साक्षात्प्रति- अनुभूतिसम्पन्नः विशिष्टः पुरुषः। निरुक्तकारयास्काचार्यस्य वाक्यम्- “साक्षात्कृतधर्माणः ऋषयो बभूवुः। वेदः ऋषिभ्यः एव जगति प्रादुर्भूतः। ऋषयः दिव्यश्रोत्रेण वेदस्य श्रवणं कृतवन्तः, तेन वेदः “श्रुति” इति संज्ञां प्राप्तः। तैत्तिरीयारण्यके निरुक्तिः- सृष्टेः आदौ ये अयोनिसम्भवा तपस्विनः पुरुषाः आसन्, तेषां समीपे स्वयम्भू-ब्रह्म स्वयमेव लब्धम्। तस्मात् वेदस्य स्वतःप्राप्तेः एव ऋषित्वम्। कविभवभूतिना उत्तररामचरिते उक्तम्- “ऋषीणां पुनराद्यानां वाचमर्थोऽनुधावति।” अर्थस्य पृष्ठतः ऋषिवाक्यम्, न तु ऋषयः अर्थस्य पृष्ठतः। निष्कर्षः- तपसा शुद्धान्तर्ज्योतिं

प्राप्तः मन्त्रमयद्रष्टा एव ‘ऋषिः’। ज्ञानयोगेन मन्त्रान् वा संसारस्य पारं वा पश्यति, स एव ऋषिः इति कथ्यते।

कः ऋषिः-

वेदः ज्ञानस्य प्रथमप्रवक्ता। परोक्षदर्शी, दिव्यदृष्टिसम्पन्नः, यो ज्ञानयोगेन मन्त्रान् अथवा संसारस्य पारं पश्यति सः ‘ऋषिः’।

सप्तप्रकाराः ऋषीणाम्-

“व्यासादयो महर्षयः, भेलादयः परमर्षयः, कण्वादयो देवर्षयः, वसिष्ठादयः ब्रह्मर्षयः, सुश्रुतादयः श्रुतर्षयः, ऋतुपर्णादयः राजर्षयः, जैमिन्यादयः काण्डर्षयः।”

रत्नकोशे-

“सप्त ब्रह्मर्षि-देवर्षि-महर्षि-परमर्षयः।

काण्डर्षिश्च श्रुतर्षिश्च राजर्षिश्च क्रमाः स्मृताः॥”

१. ब्रह्मर्षयः-

ये ऋषयः ब्रह्मतत्त्वज्ञानं प्राप्नुवन्ति- दधीचि, भारद्वाज, भृगु, वसिष्ठ, अथर्व, कण्वः। आत्मज्ञानं, कैवल्यं, सर्वज्ञानं प्राप्तवन्तः ब्रह्मर्षयः। तेषां मरणानन्तरं परममुक्तिः।

२. देवर्षयः-

ये दिव्यत्वं प्राप्तवन्तः। देवतानां ऋषयः- अत्रिः, आङ्गिरसः, नारदः, मरीचिः, पुलस्त्यः, पुलहः, क्रतुः। वायुपुराणे- धर्मपुत्री नरनारायणी, क्रतोः पुत्राः वालखिल्याः, पुलहपुत्रः कर्दमः, पर्वतः, नारदः, कश्यपपुत्रौ असितवत्सरो देवर्षयः स्मृताः।

३. महर्षयः-

महान्तः ऋषयः- दुर्वासाः, अगस्त्यः, वाल्मीकिः, वेद्यव्यासः।

४. परमर्षयः-

श्रेष्ठतमाः ऋषयः- भेलः इत्यादयः।

५. काण्डर्षयः-

वेदस्य एकशाखायाः व्याख्याता- जैमिनिः।

६. श्रुतर्षयः- ये श्रुतिस्मृतिशास्त्रेषु पारङ्गताः- स्मृतः। श्रवणेन एव वेदवाणी प्रचारयन्ति।

७. राजर्षयः- राजानः ये ऋषिपदम् आपन्नाः- विश्वामित्रः, पुरूरवाः, जनकः, ऋतुपर्णः। (लेखकः- डॉ. परशुरामतिवारी, जिला- शिक्षा- प्रशिक्षण- संस्थानम् देवगृहः)

मार्गेषु जीवनसुरक्षार्थं रामनगरमहाविद्यालये प्रशिक्षणकार्यशालायाः आयोजनम्

हिमसंस्कृतवार्ता:- डॉ. मूलचन्द्रशुक्लः सर्वैरपि निश्चप्रचं करणीयम्। नैनीतालजनपदस्य यातायातनिरीक्षकः वी. पी. भट्टः यातायातनियमानां विषये सूचनां दत्तवान्। सोऽवदत् यत् प्रायशः कस्याञ्चिदपि दुर्घटनायामाहतस्य त्वरितसाहाय्यं कृत्वा तस्य जीवनं रक्षितुं शक्यते। एनडीआरएफ इत्यतः अमितकुमारः प्रयोगात्मकरूपेण प्राथमिकचिकित्सा, सीपीआर, रक्तस्रावरोधः इत्यादीन् विविधान् जीवनरक्षणोपायान् विधीन् च पुरस्कृतवान्। प्रशिक्षणकार्यशालायां स्वास्थ्य-चिकित्सादिसम्बद्धाः विविधाः सुलभाः पद्धतय अपि व्याख्यायिताः। मार्गादिषु सङ्घटनक्षतिं निवारयितुं एनसीसी-कैडेटद्विधार्थिनः विविधप्रश्नमाध्यमेन स्वजिज्ञासाः पुरस्कृत्य समाधानं ज्ञातवन्तः। अस्मिन्नवसरे सर्वेभ्यः प्रतिभागिभ्यः प्रमाणपत्राणि प्राथमिकचिकित्सासामग्रीं च दत्त्वा सम्मानिताः। परिवहनविभागः, कोतवालीरामनगरम्, एनडीआरएफ, चालकाः परिचालकाश्च तथा महाविद्यालयस्य डॉ. सिराज अहमदः, डॉ. मूलचन्द्रशुक्लः, डॉ. डी. एन. जोशी, डॉ. कृष्णाभारती, ७९ व २४ बटालियन एनसीसी कैडेटद्विधार्थिनः समुपस्थिता आसन्। एते प्रमाणपत्रेण प्राथमिकचिकित्सापेटिकया च सम्मानिताः। मञ्जसञ्चालनं एनसीसी अधिकारिलेफ्टिनेट (डॉ.) डी.एन. जोशी महोदयेन विहितम्।

ओडिशाप्रदेशस्य रायगगजनपदस्य रामनागुडाखण्डे खण्डस्तरीयविद्यालीयाः क्रीडाप्रतियोगिताः

हिमसंस्कृतवार्ताः शास्त्री अधरः, उत्कलप्रदेशः

ओडिशाप्रदेशस्य रायगगजनपदस्य रामनागुडाखण्डे खण्डस्तरीयविद्यालय क्रीडाप्रतियोगितायाः २५ तमः संस्करणः प्रारब्धः। १२, १३ दिनाङ्कौ द्वौ दिवसौ यावत् क्रीडाः आयोजिताः। एतदुद्घाटनसमारोहे रामानागुडाखण्डाध्यक्षो श्री रविशंकर गमांग महोदयः उद्घाटनकर्ता, रामनागुडा भुक्तिपालः (Tehsildar) श्री प्राण कृष्ण पाणिग्राही मुख्यतिथिः, रामानागुडासमूह शिक्षाधिकारी श्री सुजन मलिक अध्यक्षः महोदयः, अतिरिक्तसमूहशिक्षाधिकारी, रामानागुडा श्री दामोदर हिमिरिका महोदयः तथा च अतिरिक्तसमूहशिक्षाधिकारी, रामानागुडा श्री सूर्यनारायण पाणिग्राही सम्मानितातिथीरूपेण अधिमञ्चमलङ्कुरन्ति स्म। प्रथमं सर्वकारीयोच्चमाध्यमिकविद्यालयस्य राष्ट्रिय-छात्र-वाहिनी (N.C.C) छात्राः ढोलकवादनेन अतिथिनां स्वागतं

कृतवन्तः। ओडिशा आदर्शविद्यालयस्य रामनागुडा-नगरस्य छात्राः शोभायात्रायाः माध्यमेन मिशालं क्षेत्रे आनयन् अतिथिभ्यः अर्पितवन्तः।

ततः अतिथिभिः खेलध्वजारोहणसमारोहः कृतः

अनेके प्रतियोगिनः छात्राणां कृते प्रेरणादायकानि भाषणानि दत्तवन्तः। ते क्रीडायाः नियमाः, कथं शान्ततया क्रीडितव्यम् इति च व्याख्यायन्ते स्म। ततः शपथः कृतः। रामनागुडाखण्डस्य सर्वेषाम् उच्चविद्यालयानां क्रीडाशिक्षकाः पूर्णतया सहकार्यं कृत्वा क्षेत्रस्य स्वच्छतां कृतवन्तः। पटलकटनं, क्रीडाप्रबन्धनं च अतीव सुचारुतया कृतम्। द्वौ दिवसौ यावत् प्रचलिता क्रीडाप्रतियोगिता शिक्षकौ श्री रमेश मिश्रा, अश्विनी त्रिपाठी च परिचालनं कुर्वन् स्तः। रामनागुडाखण्डस्य-ओडिशा-आदर्शविद्यालयस्य सर्वे छात्राः शिक्षकाः च पूर्णतया सहकार्यं कुर्वन्ति। अस्यां क्रीडास्पर्धायां चतुर्दशवर्षेभ्यः अधः कनिष्ठवर्गं, सप्तदशवर्षेभ्यः अधः षष्ठ्यवर्गं च आहत्य पञ्चाशदधिकक्रीडांश्च बालकाः बालिकाः च भागं गृहीतवन्तः। १५००, ८००, २००, १०० मीटर धावनं, उल्लम्फः, लम्बकूर्दनं, कबड्डी, वॉलीबॉल, खो खो, योगः इत्येकप्रकारेण विविधाः प्रतियोगिताः सम्मिलिताः सन्ति।

हांगकांग-मुक्त-स्पर्धायाः निर्णायकद्वन्द्वे प्रविष्टं सात्विकसाईराज रंकीरेड्डी चिराग शेटी युगलम्

हिमसंस्कृतवार्ताः - सात्विक-साईराज, रंकीरेड्डी, चिराग शेटी-युगलेन हांगकांग-मुक्त-बैडमिण्टन-प्रतिस्पर्धायाः निर्णायकद्वन्द्वे प्रविष्टः। भारतीयक्रीडकैः प्रागुपान्त्यचक्रे चीनी-ताइपे इत्यस्य चैन-चेंग-कुआनं, लिन-बिंग वेई च एकविंशतिः सप्तदश, एकविंशतिः पञ्चदश-अकैः पराभूतः। अन्तिमे चक्रे अधुना युगलमिदं विश्वस्य सर्वोच्च-तृतीय-स्थानिकं युगलेन समं सम्मुखी करिष्यति।

पतिपत्नयोः मध्ये हास-परिहासम्

पतिः- भार्या किमर्थं सदैवः युद्धं करोति? पत्नी- काचित् भार्या अस्ति या शाकेषु अधिकं लवणं- मरीचिकां च योजयित्वा प्रतिशोधं गृह्णाति। पतिः- 🍌 🍌 🍌 🍌

हिमसंस्कृतवार्ताः, ईदरधीरजः, हैदराबादः

अध्येता इत्यस्य वार्ता-संवादः

नन्दिनीः नमो वः। अद्यतनं 'अध्येता' इत्यस्य वार्ता-कार्यक्रमे स्वागतं करोमि। नमस्ते काव्ये।

काव्याः नमस्ते नन्दिनि! अहं कुशलास्मि। अद्यतनवार्तासु, अमेरिका-भारतयोः सम्बन्धेषु किञ्चित् वैमनस्यं दृश्यते। दम्पेन कथितम् यत् रण्यदेशेन सह ऊर्जा-व्यापारे पञ्चाशत्-प्रतिशतं शुल्कं विहितम्, अतः सम्बन्धेषु वैमनस्यं सञ्जातम्। सः एतद् 'न सुकरम्, महत्कार्यम्' इति उक्तवान् अभूत्।

नन्दिनीः काव्ये, पूर्वं तु अमेरिका-भारतसम्बन्धानां चर्चा कृता। इदानीं तु अस्माकं देशे राजनीतिकोल्कापातः श्रूयते। भाजपा-दलेन कान्ग्रेस-दलम् निन्दितम्, प्रधानमन्त्रिणः दिवङ्गतायाः मातुः कृत्रिमबुद्ध्या राजनीतिक-क्षोभ-जनिकायाः निर्मित-दृश्यपट्टिकायाः पश्चात्।

काव्याः नन्दिनि, दुःखदः सः वृत्तान्तः। अद्य अस्माकं देशे करुणाजनकः अपघातः जातः। कर्णाटक-राज्ये तीव्रगामिन्या भारवाहिकया गणेश-प्रतिमा-शोभायात्रायां प्रविष्टम्, यत्र अष्टौ जनाः मृताः। मृतानां सङ्ख्या तु वर्धितुम् अपि शक्यते।

नन्दिनीः काव्ये, पूर्वं तु दुःखदः अपघातः श्रुतः, सः वृत्तान्तः हृदयद्रावकः अभूत्। परन्तु इदानीं पुनः अमेरिका-भारतयोः सम्बन्धविषये शुभं कृतं श्रूयते। आगामिसप्ताहे अमेरिकीय-वाणिज्य-दलम् भारतं द्रष्टुं गमिष्यति।

काव्याः नन्दिनि, पूर्वं तु वाणिज्य-दलस्य वार्ता शुभाभूत्। अधुना तु प्रधानमन्त्री जातीय-कलहानन्तरं प्रथमवारं मणिपुरं गमिष्यति इति श्रूयते। परन्तु विपक्षेण अतिविलम्बितम् इति कथितम्।

नन्दिनीः काव्ये, अद्यतनीयाः वार्ताः सम्यक् ज्ञाताः। धन्यवादः।

काव्याः नन्दिनि, तवापि धन्यवादः। शुभमस्तु!